

QUROLLI KUHLARDAGI YOSH OFITSERLARDA LIDERLIK SALOHIYATINI OSHIRISH

Quchqorov Mexriddin Maxmudovich

O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlar

Akademiyasi mustaqil izlanuvchisi

Telefon raqam: +998 91 599 11 55

Annotatsiya: Ushbu maqolada qurolli kuchlardagi yosh ofitserlar orasida liderlik salohiyatini oshirishning dolzarb muammolari va metodikalariga bag'ishlanadi. Yosh ofitserlarning liderlik salohiyatini oshirish, harbiy tizimning samaradorligini, bo'linmalar orasidagi aloqani va umumiy qo'shinlarning operatsion tayyorgarligini yaxshilashda muhim ahamiyatga ega. Maqola, yosh ofitserlarga o'qitish va tayyorlash jarayonlarida liderlik sifatlarini rivojlantirishning asosiy usullari va yondashuvlarini tahlil qiladi.

Kalit so'zlar: Yosh ofitserlar, liderlik salohiyati, qurolli kuchlar, harbiy ta'lim, o'qitish metodikasi, harbiy rahbarlik, yosh kadrlarga tayyorlash

Kirish: Qurolli kuchlardagi yosh ofitserlarning liderlik salohiyatini oshirish masalasi harbiy tizimning samaradorligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Harbiy sohada liderlik, faqatgina bo'linmalarni boshqarish bilan cheklanmay, balki qarorlar qabul qilish, xodimlar bilan samarali muloqot o'rnatish, stressli vaziyatlarda to'g'ri harakat qilish va kompleks operatsiyalarni muvaffaqiyatli amalga oshirishni talab qiladi. Yosh ofitserlar, o'z faoliyatlarining dastlabki bosqichlarida bu ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak, chunki ular kelajakda harbiy tizimning boshqaruv strukturasining asosiy elementlariga aylanishi mumkin. Yosh ofitserlar o'zlarining dastlabki harbiy faoliyatida nazariy bilimlarga ega bo'lishi, ammo muvaffaqiyatli rahbar bo'lish uchun ular shuningdek, amaliy tajriba, psixologik tayyorgarlik va ijtimoiy ko'nikmalarga ega bo'lishlari zarur. Harbiy rahbarlik faqat texnik bilimga asoslanmaydi, balki strategik fikrlash, tezkor qarorlar qabul qilish va jamoani maqsadga erishishga yo'naltirish qobiliyatiga ham bog'liq. Shuning uchun yosh

ofitserlarga samarali liderlikni o'rgatish uchun kompleks yondashuvlar zarur, chunki bu nafaqat o'quv jarayonining sifatini oshiradi, balki harbiy xizmatdagi muammolarni hal qilishda ham muhim rol o'ynaydi.

Bugungi kunda harbiy ta'lim tizimi yosh kadrlarga har tomonlama tayyorgarlik ko'rsatishni maqsad qilgan. Yosh ofitserlarga rahbarlik fazilatlarini rivojlantirish, ularni o'zlariga bo'ysundirish va ular orqali yuqori samaradorlikka erishish harbiy tizimning barqarorligi va muvaffaqiyati uchun juda muhimdir. Shuningdek, yosh ofitserlarning liderlik salohiyatini oshirish uchun ilmiy va amaliy tadqiqotlar davom etmoqda. Bu jarayonda yangi yondashuvlar, innovatsion metodlar va zamonaviy texnologiyalarni qo'llash orqali yosh ofitserlarga nafaqat o'qitish, balki ularga o'z salohiyatlarini eng yuqori darajada rivojlantirish imkoniyatlarini yaratish lozim. Ma'lumki, harbiy tizimdagi liderlik, faqatgina yuqori lavozimlarda bo'lgan ofitserlar bilan bog'liq emas. Harbiy xizmatni boshlagan yosh ofitserlar o'zlariga berilgan vazifalarni bajarayotgan bir paytda, ularning liderlik qobiliyatlarini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Bu esa, harbiy tuzilmalarda yangiliklarni tez qabul qilish, o'zgarishlarga moslashuvchanlik va yuqori motivatsiyani saqlashga yordam beradi. Shunday qilib, yosh ofitserlarda liderlik salohiyatini oshirish nafaqat ular uchun, balki butun harbiy tizim uchun ham juda muhim vazifa bo'lib qolmoqda.

Adabiyotlar tahlili

Yosh ofitserlarda liderlik salohiyatini oshirishga oid tadqiqotlar, asosan, harbiy ta'lim, psixologiya va menejment sohalarida olib borilgan. Ushbu sohada amalga oshirilgan ishlanmalar bir nechta asosiy yo'nalishlarga bo'linadi. Mualliflar, yosh ofitserlarning liderlik qobiliyatlarini rivojlantirish uchun o'quv jarayonida turli metod va yondashuvlarni taklif qilganlar. Ba'zi muhim tadqiqotlar va yondashuvlar quyidagi yo'nalishlarda ishlab chiqilgan. Yosh ofitserlarga liderlik sifatlarini o'rgatish uchun turli harbiy akademiyalar va o'quv markazlarida alohida o'quv dasturlari ishlab chiqilgan. Ular, odatda, strategik fikrlash, qarorlar qabul qilish, motivatsiya berish va jamoani boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan. M.A. Petrov va A.S. Ivanovning (2018) tadqiqotida, yosh

ofitserlarning liderlik salohiyatini oshirishda o'qitishning interaktiv metodlari, jumladan, simulyatsiyalar va amaliy mashg'ulotlarning ahamiyati ko'rsatilgan. Petrov va Ivanovning fikriga ko'ra, o'quv jarayonida harbiy harakatlarni real sharoitlarda amalga oshirish yosh ofitserlarning qaror qabul qilish va liderlik salohiyatini rivojlantiradi [1].

Liderlik salohiyatini oshirishda psixologik yondashuvlar ham katta rol o'ynaydi. Yosh ofitserlar uchun stressni boshqarish, emotsional intellektni rivojlantirish va qiyin vaziyatlarda to'g'ri qarorlar qabul qilish kabi psixologik jihatlar muhim hisoblanadi. V.A. Karpovning (2020) tadqiqotiga ko'ra, yosh ofitserlarning psixologik tayyorgarligi va emotsional barqarorligi ularning muvaffaqiyatli rahbar bo'lishida asosiy omil sifatida qatnashadi. Karpov yosh ofitserlarga o'qitish jarayonida psixologik treninglar va stress boshqarish metodlarini joriy etish zarurligini ta'kidlagan [2]. Yosh ofitserlarning liderlik salohiyatini oshirishda mentorlik tizimi ham muhim ahamiyatga ega. Mentorlar o'z tajribalarini yosh ofitserlarga ulashib, ularning harbiy xizmatda muvaffaqiyatli bo'lishi uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalarni taqdim etadilar. L.N. Sokolov va A.V. Smirnov (2017) o'zlarining ilmiy ishlarida mentorlik tizimining yosh ofitserlarning liderlik salohiyatini rivojlantirishdagi o'rni va samaradorligini tahlil qilgan. Ularning fikriga ko'ra, mentorlik orqali yosh ofitserlar o'zlarining rahbarlik fazilatlarini tezroq rivojlantirishlari mumkin, bu esa jamoa bilan ishlash va qaror qabul qilish jarayonlarida yordam beradi [3].

Harbiy xizmatda yosh ofitserlarning liderlik salohiyatini oshirishda amaliyot va tajriba almashish juda muhimdir. R.S. Dergachevning (2019) tadqiqoti shuni ko'rsatadiki, amaliy mashg'ulotlar orqali yosh ofitserlar turli vaziyatlarda qanday qarorlar qabul qilishni, hamda qanday boshqaruv strategiyalarini qo'llashni o'rganadilar. Dergachev o'z ishida yosh ofitserlarga harbiy operatsiyalarda ishtirok etish va real vaqt sharoitida o'qitishning ahamiyatini ta'kidlagan [4]. Shu bilan birga, yosh ofitserlarning liderlik salohiyatini oshirishga oid tadqiqotlar, harbiy rahbarlikning asosiy komponentlarini, ya'ni qarorlar qabul qilish, psixologik barqarorlik va amaliy boshqaruv ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, harbiy tizimda yosh ofitserlarni

tayyorlash jarayonida zamonaviy yondashuvlarni qo'llash, ularning rahbarlik salohiyatlarini tezroq va samarali ravishda rivojlantirishga yordam beradi.

Tahlil va Natijalar

Yosh ofitserlarning liderlik salohiyatini oshirish masalasi, harbiy tizimda samaradorlikni ta'minlash va strategik harbiy maqsadlarni amalga oshirish uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu tadqiqotda yosh ofitserlarga liderlik qobiliyatlarini rivojlantirishda qo'llanilayotgan yangi metodlar va yondashuvlar tahlil qilindi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, zamonaviy texnologiyalar, interaktiv o'qitish metodlari, psixologik tayyorgarlik va mentorlik tizimi yosh ofitserlarning rahbarlik salohiyatini oshirishda samarali vositalar sifatida ajralib turadi.

Innovatsion texnologiyalarni qo'llash: Yosh ofitserlarning liderlik salohiyatini oshirishda zamonaviy texnologiyalarning qo'llanishi muhim rol o'ynaydi. Xususan, simulyatorlar va virtual realitet (VR) texnologiyalari, yosh ofitserlarga o'qitish jarayonini haqiqiy sharoitlarga yaqinlashtirish imkonini beradi. Bu texnologiyalar yordamida yosh ofitserlar harbiy strategiyalarni ishlab chiqish, taktik harakatlarni amalga oshirish va qarorlar qabul qilishda amaliy tajriba orttirishadi. VR texnologiyasi yordamida yosh ofitserlar, masalan, jangovar holatlar, zarba berish, jamoaviy harakatlar va vaziyatni baholashda o'z ko'nikmalarini sinab ko'rishadi. Shunday qilib, bu metod yosh ofitserlarni haqiqiy jangovar sharoitlarda qanday qarorlar qabul qilishni o'rgatadi, xatoliklar qilsa, ularni tahlil qilish va yaxshilash imkoniyatini yaratadi. Simulyatsiyalar, ayniqsa, boshqaruvni, vaqtni boshqarishni va resurslarni samarali taqsimlashni o'rganishda samarali hisoblanadi.

Interaktiv o'qitish metodlari: Yosh ofitserlarga liderlikni o'rgatish jarayonida interaktiv va kommunikativ o'qitish metodlarini joriy etish samarali natijalar beradi. Bunga guruh ishlari, tahliliy munozaralar, roli o'ynash va muammoli vaziyatlar yechimini ishlab chiqish kiradi. Ushbu metodlar yosh ofitserlarning shaxsiy fikrlash va muammoni hal qilish qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Harbiy simulyatsiyalar, o'yinlar

va topshiriqlar orqali, yosh ofitserlar strategik fikrlash, jamoa bilan hamkorlik qilish va boshqaruv vazifalarini bajarish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Interaktiv metodlar orqali ofitserlar o'zlarini jamoa boshqaruvchisi sifatida sinab ko'rib, turli vaziyatlarga tez moslashishga o'rganadilar. Shu bilan birga, bunday metodlar yosh ofitserlarga o'zlarini ishlashda mustaqil qarorlar qabul qilishga, rahbar sifatida guruhni boshqarishga yordam beradi.

Psixologik tayyorgarlik: Liderlik salohiyatini oshirishda psixologik tayyorgarlikning roli muhimdir. Yosh ofitserlarga stressni boshqarish, emotsional barqarorlikni saqlash va murakkab vaziyatlarda tezkor qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini o'rgatish zarur. Bu jarayonda psixologik treninglar va stressni boshqarish texnikalari, yosh ofitserlarni harbiy xizmatdagi noaniq va keskin vaziyatlarga tayyorlashda samarali vosita hisoblanadi. Yosh ofitserlar uchun emotsional intellektni rivojlantirish, ayniqsa, rahbar sifatida muvaffaqiyatli bo'lishlari uchun zarur. Psixologik tayyorgarlik orqali ular jamoaning ichki muhitini boshqarish, xodimlarning motivatsiyasini oshirish va jamoa bilan to'g'ri muloqot o'rnatish ko'nikmalarini egallaydilar. Emotsional barqarorlik va yuqori darajadagi stressni boshqarish yosh rahbarlar uchun zarur bo'lgan fazilatlardir, chunki harbiy faoliyat ko'pincha yuqori darajada stressli va boshqarilishi qiyin vaziyatlarni yaratadi.

Mentorlik tizimi: Yosh ofitserlarni tayyorlashda mentorlik tizimi ham muhim ahamiyatga ega. Mentorlar o'z tajribalari va bilimlari bilan yosh ofitserlarni yo'naltiradilar va ularning rahbarlik fazilatlarini rivojlantiradilar. Mentorlik tizimi orqali yosh ofitserlar o'zlarini real harbiy sharoitlarda qanday tutishlari kerakligini o'rganadilar. Mentorlar orqali o'quvchilar o'zlari duch keladigan qiyinchiliklar va muammolarni hal qilishda yordam oladilar, shuningdek, mentorlarning maslahatlari va tavsiyalari orqali o'zlarining rahbarlik qobiliyatlarini yanada oshiradilar. Mentorlik tizimi yosh ofitserlarga nafaqat texnik ko'nikmalarni, balki insoniy fazilatlarni, xususan, liderlik va qaror qabul qilishni o'rgatadi. Bu tizim yosh rahbarlarning professional rivojlanishiga doimiy qo'llab-quvvatlashni ta'minlaydi.

Integratsiyalashgan o‘qitish yondashuvi: Yosh ofitserlarning liderlik salohiyatini oshirishda integratsiyalashgan o‘qitish yondashuvi ham samarali metodlardan biridir. Bu yondashuvda yosh ofitserlar nafaqat harbiy strategiya va taktikalarni o‘rganadilar, balki iqtisodiy, huquqiy, etika va boshqaruv kabi boshqa sohalardagi bilimlarni ham olishadi. Integratsiyalashgan yondashuv yosh ofitserlarga keng ko‘lamli qarorlar qabul qilish, resurslarni samarali boshqarish, va o‘z jamoasining ehtiyojlarini tushunish imkoniyatini yaratadi. Bu metod orqali yosh ofitserlar turli sohalarda bilimlarni o‘zlashtirish orqali ko‘proq ma‘lumotga ega bo‘ladilar, bu esa ularning strategik va taktik qarorlar qabul qilishdagi muvaffaqiyatini oshiradi. Yosh ofitserlarga o‘z-o‘zini tahlil qilish, o‘z salohiyatini baholash va doimiy o‘zgarishga tayyor bo‘lish ko‘nikmalarini o‘rgatish ham juda muhimdir. O‘z-o‘zini tahlil qilish orqali yosh ofitserlar o‘zlarining kuchli va zaif tomonlarini aniqlaydilar va ularni rivojlantirish yo‘llarini topadilar. Ushbu metod, o‘zgarishga ochiq bo‘lishni va uzluksiz o‘rganishni rag‘batlantiradi, bu esa yosh rahbarlarning individual o‘shishiga yordam beradi. O‘z-o‘zini tahlil qilish va mustahkamlash orqali yosh ofitserlar o‘zlarining rahbarlik fazilatlarini doimiy ravishda yaxshilashga intiladilar.

Xulosa

Yosh ofitserlarning liderlik salohiyatini oshirish, harbiy tizimning samaradorligini ta‘minlash va murakkab harbiy vazifalarni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun nihoyatda muhimdir. Ushbu tadqiqotda yosh ofitserlarni tayyorlashda qo‘llaniladigan yangi metodlar va yondashuvlar tahlil qilindi va shuni ko‘rsatdiki, zamonaviy pedagogik metodlar, psixologik tayyorgarlik, mentorlik tizimi va innovatsion texnologiyalar yosh ofitserlarning rahbarlik qobiliyatlarini oshirishda samarali vositalar bo‘lib xizmat qiladi. Innovatsion texnologiyalar, jumladan simulyatorlar va virtual realitet (VR), yosh ofitserlarga harbiy harakatlar va strategiyalarni sinab ko‘rish imkonini beradi. Bu metodlar amaliy tajriba orttirishga, qarorlar qabul qilish va muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Shuningdek, interaktiv o‘qitish metodlari, guruh ishlari va tahliliy munozaralar yosh ofitserlarga samarali boshqaruv ko‘nikmalarini oshirish imkonini

beradi, chunki ular real vaziyatlarga yaqin sharoitlarda ishlashadi. Psixologik tayyorgarlik, yosh ofitserlarning stressni boshqarish, emotsional intellektni rivojlantirish va qiyin vaziyatlarda to'g'ri qarorlar qabul qilishda muhim rol o'ynaydi. Bu, o'z navbatida, harbiy rahbarlarning qarorlar qabul qilishda aniqlik va xotirjamlikni saqlashiga yordam beradi. Mentorlik tizimi, yosh ofitserlarga tajribali rahbarlar tomonidan o'rgatiladigan bilimlar va ko'nikmalarni tezda o'zlashtirish imkonini yaratadi, bu esa ularning professional rivojlanishiga katta hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Petrov, M.A., Ivanov, A.S. (2018). Liderlik o'qitish metodikalari va yosh ofitserlarning tayyorgarligi. Harbiy ta'lim va pedagogika, 3(4), 115-120.
2. Karpov, V.A. (2020). Psixologik tayyorgarlik va yosh ofitserlarning liderlik salohiyati. Harbiy psixologiya, 2(5), 89-94.
3. Sokolov, L.N., Smirnov, A.V. (2017). Mentorlik tizimi va yosh ofitserlarning rahbarlik fazilatlarini. Harbiy pedagogika, 1(3), 74-78.
4. Dergachev, R.S. (2019). Amaliyot va yosh ofitserlar uchun tajriba almashish. Harbiy menejment, 4(6), 203-208.
5. Novikov, A.P. (2021). Harbiy liderlik va yosh ofitserlarning rivojlanishi. Harbiy strategiya, 5(8), 54-61.
6. Ivanova, E.V., Petrov, I.I. (2019). Yosh ofitserlarni rahbarlikka tayyorlashda innovatsion metodlar. Harbiy psixologiya va pedagogika, 4(7), 112-118.